

Det 656 sider store Europæiske Vindatlas er et resultat af en omfattende undersøgelse af vindforholdene med særligt henblik på udnyttelsen af vindenergi i landene inden for EF. Undersøgelserne blev foretaget i et samarbejde mellem en række institutioner og meteorologiske institutter, hvor Forskningscenter Risø har været ansvarlig for projektkoordination, teoretisk arbejde, numerisk modellering, dataanalyse og rapportering. Den information, der er samlet i Det Europæiske Vindatlas viser, at der eksisterer store områder i Europa med gode muligheder for udstrakt anvendelse af vindenergiressourcerne. Hertil kommer, at de metoder, der er udviklet for atlasen til beregning af topografiens indflydelse på vinden, har dokumenteret, at der optræder en kraftig forøgelse i bakket og bjergrigt terræn. Metoderne til beregning af topografiens indflydelse på vinden blev gjort almindeligt tilgængelige for fire år siden i form af et program, der kan anvendes på en almindelig PC. Dette program (WASP: Vind Atlas Analyse og Applikationsprogram) og vindatlasen danner tilsammen grundlaget for beregningen af vindressourcerne - inklusiv placering af vindmøller og vindparker - inden for EF-landene. Det store datamateriale i vindatlasen (vedlagt på diskette i ASCII-format) gør det særdeles velegnet til undervisningsbrug.

Birger Hansen

Changing landscapes: an ecological perspective. Eds.: Isaak S. Zonneveld, Richard T. T. Forman.

Springer, Berlin 1990. XIII, 286 s., ill. 24 cm. DEM 142.-.

Landskabsøkologi er et relativt nyt forskningsområde, hvis udøvere stadig føler behov for at dokumentere, at det er en videnskab med et veldefineret sæt af emner, teorier, metoder og grundantagelser - et paradigme. Og det er da også det indledende kapitels ærinde. Landskabsøkologiens arbejdsområde er en helhedsorienteret analyse af landskabet. Man har for længst passeret det tidligere deskriptive stadium, hvor hovedvægten blev lagt på strukturer i landskabet, og arbejder nu med at analysere processer i landskabssystemet, herunder stof- og energistrømme, og med at forstå de styrende faktorer bag landskabsændringerne. Angrebsvinklen er holistisk, og den går derfor på mange måder fint hånd i hånd med mange miljøprogrammernes understregning af, at miljø-

mæssige konsekvenser af menneskelige aktiviteter kræver en bred forståelses- og analyseramme. Bogen giver en fin status for landskabsøkologien i form af en række enkeltstående artikler af fremtrædende forskere inden for feltet. I fire hovedafsnit fokuseres på: a) Landskabsøkologiens historie i Europa og Nordamerika, b) strømme/transport i landskabet (energi, næringsstoffer, levende organismer), c) naturlige og humane processers betydning for landskabsændringer og d) landskabsplanlægning/management. Artiklerne strækker sig emnemæssigt fra det meget generelle til det meget specielle, men de er alle målrettede og velskrevne og kan på hver deres vis bidrage med inspiration til videre arbejde inden for området. Specielt inspirationen er nok bogens primære styrke, især fordi hver enkelt af de 14 bidrag er forsynet med en meget fyldestgørende og up-to-date referenceliste.

Anette Reenberg

World resources 1990-91: a report by The World Resources Institute, in collaboration with the United Nations Environment Programme and the United Nations Development Programme.

Oxford University Press, Oxford 1990. XIV, 383 s., ill. 28 cm. Pris ikke oplyst.

Intentionen med World Resources serien, hvori nærværende bog er den fjerde, er at levere præcis og let tilgængelig information om nogle af vor tids presserende problemer. Serien udgives af World Resource Institute i samarbejde med UNEP og UNDP, som har trukket på et bredt spektrum af eksperter til udfærdigelse af bogens forskellige afsnit. Bogen er en lidt usædvanlig blanding af statistiske oplysninger i tabelform og tekstafsnit. Den behandler udvalgte temaer som fx klimaforandringer, miljø og ressourcer i Latinamerika samt udviklingstendenser for en lang række forhold som befolkningsudvikling og sundhed, fødevarer og landbrug, urbanisering, naturbeskyttelse, den globale skovdækning, ferskvandsressourcer, energi, atmosfære etc. Emnerne dækker med andre ord meget bredt og dermed også til tider lidt overfladisk, og det betyder selvfølgelig også, at bogen ofte får mere karakter af appetitvækker end af den definitive kilde til det pågældende stofområde. Her hjælper forfatterne til de enkelte afsnit dog godt på vej med udførlige referencer og noter efter hvert kapitel. Ca. 100

sider af bogen er reserveret til statistiske tabeller, der med global dækning præsenterer de forhold, som bogen i øvrigt behandler. Oplysningerne er hentet fra mange forskellige og mere eller mindre tilgængelige kilder og giver derfor læseren et hurtigt, ajourført samlet overblik over de empiriske realiteter.

Anette Reenberg

Eskil Block & Tibor Hottovy: Future cities and information technology.

The national Swedish Institute for Building Research, Gävle 1988. 420 s., ill. 31 cm SEK 615.-.

Bogen tager udgangspunkt i de største og vigtigste byers udviklingstendenser for at give et signalement af en mulig fremtidsudvikling. Forfatterne understreger, at den er tiltænkt brede kredse - befolkningen og politikere. Desuden anføres det, at pladsen ikke tillader dokumentation. Herefter plukkes selektivt en række usammenhængende og mere eller mindre tilfældige emner ud: f.eks. kapitlet om byernes design, der også diskuterer computeranvendelse, robotter, mursten og kommunikation i én pærevælling. Figurerne er gnidrede og ofte af tvivlsom værdi. Sammenfattende må bogen betragtes som ligegyldig.

Hans Thor Andersen

An historical geography of England and Wales. Ed. by R. A. Dodgshon, R. A. Butlin. 2 ed.

Academic Press, London 1990. XXI, 589 s., ill. 25 cm. GBP 45.-.

Bogen holder, hvad titlen lover: En bred gennemgang af England & Wales' historiske geografi. Fremstillingen er struktureret efter "tragtprincippet": Jo tættere på nutiden, desto mere plads til stadig kortere tidsrum. Værket indledes med et kapitel vedr. landets indtræden i den europæiske kulturkreds omkring år 0 (indlemmet i romerriget) og et om saxernes og skandinavernes erobring af landet. Middelalderens udvikling beskrives i tre kapitler med emner som landbrugsudviklingen, byernes fremvækst, industrialiseringen, den regionale udvikling, udbygningen af infrastrukturen mm. Teksten er godt illustreret. Men to forhold kunne være bedre: Dels betyder tragtprincippet, at den nyere udvikling beskrives gennem hele tretten kapitler med hver sin forfatter; herved mistes beklage-

ligvis den røde tråd i fremstillingen. Dels slutter bogens horisont, med en enkelt undtagelse, omkring 1914.

Hans Thor Andersen

S.A. Drury: A guide to remote sensing: interpreting images of the earth.

Oxford University Press, Oxford 1990. VIII, 198 s., ill. 28 cm. Hardback: GBP 40.-. Paperback: GBP 20.-.

Målgruppen for denne bog er den "interesserede lægmand" snarere end fagfolk og studerende, og derved adskiller bogen sig fra de fleste på feltet. Hensigten er at tilbyde en relativt letlæst gennemgang af en række praktiske anvendelser af remote sensing og det mest nødvendige teoretiske grundlag. Udover det klare anvendelsesorienterede og umatematiske præg har bogen yderligere den store attraktion at indeholde en smuk samling satellit-billeder fra forskellige dele af kloden og optaget af et bredt udvalg af satellit/sensor-systemer. Bogen tjener sit formål og sin målgruppe vel, idet den på en lettilgængelig, logisk og velgennemtænkt måde får præsenteret (især satellit-baseret) remote sensing som et brugbart værktøj inden for et bredt udvalg af discipliner. Skulle der indvendes noget, må det være, at en lidt mere kritisk vurdering til tider kunne være på sin plads. Desuden fremstår beregnings- (snarere end fortolknings-) orienterede anvendelser af digitale satellitbilleder noget undereksponerede i denne fremstilling, hvilket kan siges at være lidt ude af trit med udviklingen. Som lærebog i et remote sensing kursus på universitetsniveau eller som støtte i fagfolks praktiske arbejde med remote sensing data er Drurys bog næppe egnet. Den indeholder ikke en tilstrækkelig dybtgående behandling af fysiske og tekniske aspekter og er ikke tilstrækkelig præcis og praktisk udformet. Men bogen er, i overensstemmelse med forfatterens erklærede målsætning, en god inspirationskilde og bestemt værd at eje p.g.a. den flotte og bredt dækkende samling af billeder.

Kjeld Rasmussen

Albert Baumgartner & Hans-Jürgen Liebscher: Allgemeine Hydrologie: Quantitative Hydrologie. (Lehrbuch der Hydrologie, Bd. 1).

Borntraeger, Berlin 1990. XXXVII, 673 s., ill. 25 cm. DEM 148.-.

Bogen er det første bind i serien "Lehrbuch der Hydrologie". Der er planlagt fortsæt-

telse af serien med følgende bind: Hydro-metric, Regionale Hydrologie, Berechnung des Wasserhaushaltes, Ingenieurhydrologie og Wasservirtschaftliche Systeme. Første bind er skrevet af A. Baumgartner og H.J. Liebscher, som har arbejdet internationalt med hydrologi igennem en lang periode. Bogens 673 sider er bygget op efter tysk mønster med punk-tunderopdeling af kapitlerne. Kapitlerne følger den klassiske struktur i mange hydrologiske lærebøger: Definition af faget, fagets historie som gennemgås grundigt på 30 sider, herefter følger et fint kapitel om vand som stof med gennemgang af fysiske og kemiske egenskaber. Efter behandling af vandets kredsløb og energihusholdning følger en gennemgang af hydrologiske elementer: Nedbør, fordampning, jordfugtighed, grundvand og afstrømning. Lidt utraditionelt slutter bogen med et kapitel om søer og et om "Küstenhydrologie", hvor estuariske forhold behandles. Bogens faglige og tekniske kvalitet er meget fin - den kommer hele vejen rundt og vil være velegnet som grundlag og opslagsbog, hvis man behersker det tyske sprog.

Bent Hasholt

Soil erosion on agricultural land. Ed. by J. Boardman, I. D. L. Foster & J. A. Dearing. Wiley, Chichester 1990. X 687 s., ill. 24 cm. GBP 66.50.

Bogen indgår i British Geomorphological Research Group Symposia Series, den indeholder artikler, som er præsenteret på en Workshop on Soil Erosion on Agricultural Land i Coventry i England i 1989. Første del omhandler erosionsprocesser før og nu, her kan fremhæves en artikel af D. E. Walling om erosionsrater i England, som på mange måder kan sammenlignes med Danmark. Fra Sverige foreligger interessante undersøgelser baseret på sedimentationsraten i en sø sammenholdt med recente observationer. Næste afsnit handler om måling og vurdering af fremtidig erosion, her findes en artikel om fosfortransport i danske vandløb og et interessant bidrag om modeludvikling. Bogens sidste afsnit handler om Conservation og Policy, i dette afsnit gennemgås behov for soil conservation i Europa. Bogen indeholder en state of art vedrørende jorderosion og conservation, et emne som er i rivende udvikling og af vital betydning for menneskeheden, den kan varmt anbefales.

Bent Hasholt

Quantitative methods in landscape ecology: the analysis and interpretation of landscape heterogeneity. Eds.: Monica G. Turner, Robert H. Gardner. (Ecological studies, vol. 82).

Springer, New York 1991. XV, 536s., ill. 25 cm. DEM 188.-.

Landskabsøkologien har en stadig voksende bevågenhed bl.a. i tilknytning til "environmental science" i USA. Landskaber observeres fra mange synspunkter og de økologiske processer studeres i forskellige tids- og rumlige skalaer. Struktur, funktion og forandring er centrale studieobjekter i landskabsøkologien. I bogens 20 artikler giver nogle af de førende amerikanere inden for feltet ideer til anvendelse af kvantitative metoder i landskabsøkologisk forskning.- Man føres vidt omkring i præsentationen af metoder. Nyere teknikker som GIS og remote sensing fremhæves ikke overraskende som vigtige potentialer for en videnskab, som fokuserer på spatiale aspekter. Derudover koncentrerer en del af artiklerne sig om metoder til analyser af mønstre, mens andre behandler forskellige dynamiske modeller til analyser af ændringer. Mange af præsentationerne er eksemplariske, og bogen bliver på den måde god at blade i, hvis man ønsker inspiration til egne analyser. Og da alle kapitlerne er forsynet med en meget omfattende referenceliste med ny litteratur, er der noget at gå videre med. Mange af de diskuterede kvantitative metoder er velkendte for de geografer, som engagerede sig i metodeanvendelse under den såkaldte "kvantitative revolution" omkring 1970-erne (lidt tilfældigt kan nævnes: nærmeste nabo analyser, innovationsmodeller, netværks-modeller, demografiske vækst-modeller, markov-modeller etc.). Det kan friste til en løftet pegefinger: man må ikke håbe, at landskabsøkologien fortaber sig i modellerne for deres egen skyld. Det er vigtigt at sigte mod at forstå de processer, som beskrives. Men det kan modellerne og de kvantitative metoder givetvis være en god hjælp til, og det er også i denne ånd, de præsenteres af bogens redaktører. Netop fordi landskabsøkologien også drejer sig om ændringer i vore omgivelser og de faktorer, som driver disse ændringer, savnes en lidt større vægt på modeller som kobler økonomiske og økologiske processer. Kun en enkelt artikel behandler emnet, men redaktørerne påpeger, at det vil være et væsentligt punkt at tage op i fremtidige studier.

Anette Reenberg